

Larresoro: SUSTRAI BILA: Irakur Sail.

(euskera batuan)

Kritikatxo hau humorez hasten baldin badut, zilegi* izanen zait gero azkenean desumorez bukatzea. Zeren Larresororen goitzenaren atzean ezkututzen den euskaltzale fin eta zintzoa jakintsuaren aipuak irabazten ari da azken bolada honetan, batez ere Bordeleko unibertsidadean ematen dituen euskal klaseak gatik, honela, gure idazle hoberearen sonari orain gramatikari burutsuarena gaineratzen diola. Eta denok dakigu nola jakintsu klasikoek sustraiak eta gainerako tuberkuluak biltzen zituzten bere janaritzat. Ez da harrizkoa, beraz, Larresoro bere liburu honetan sustrai bila baldin badatorkigu.

Birtuteak eta akatsak

Liburu honek, gizonaren eskutik ateratako frutu guztiak bezala, bere birtuteak ditu, eta bere akatsak. Erromana bateko plater batean birtuteak eta bestean akatsak pisatzen baldin baditugu, lehena erortzen* baldin bada behera, gizonaren egintza ona dateke; eta zenbatenaz eta pizkorrago erortzen den, hanbatenaz eta hobe dateke. Eta Larresororen obra guztietan, haren hiru nobeletan (Leturia, Leartzako eta Elsa) eta batez ere haren saio-liburuan (Huntaz eta Hartaz), birtuteetako platera ez da behera amultsuki jausten edo eroso erortzen, supitoki eta terrepente egiten da amildu.

Ni nerau ez omen* naiz oso gizon lisontxaria. Ene aurpegi hasarratua (hala iruditzen zait, Pelay Orozkoren azken pitxikeriak irakurrita gero), atsoen ipuin izugarri bat bilakatu* omen da (guti barru, amek lo egin nahi ez duten haurrei* Aresti datorrela esan beharko diete). Fama hau sortu dautatenez gero, ez naiz hemen Larresororen laudoriotan hasiko, haren merezimendu merezituak aski* klar eta gora mintzo baitira berez. Alderantziz, haren akats batzuk harrotuko ditut, irakurleak ikus dezan, nola, guztiz harroturik ere, ez-gauza diren, apur amatxiñi eta axola-gabe diren, eta ez inola ere haren birtute birtutetsua hain gora aipatuak itzal edo desargitzeak.

Helburu bikoitza

Lehena hauxe da, eta funtsezko* gauza denez gero, liburuaren giharrari berari eta agian* idazlearen ideologiari dagokionez gero, ene iritzian akatsik larriena da. Liburuaren hatsapenean bertan honela baitiosku Larresorok: "...gure euskalkiok funtsean* bat egiten dituen ager-arazi eta ezagut-arazi beharra dago; eta, era berean, euskalki guztiok erderatik berezten dituen". Helburu bikoitz honek (hala dio berak) motibatu baitu liburua.

Helburuaren lehen partea txit ongi iruditzen zait, hori baita* euskeraren batasuna lortzeko bide bakarra, hizkuntzaren barreneko historia eta dialektoen arteko konparazioa. Baina bigarrena? Bildur haundia ukan* diet nik beti halako perpausei. Zeren euskera, berez, ba da ezer, edo ezer baldin bada, zer hori bakarrik erderaren funtzioan dea*? Dikotomia bat agertzen dauku hemen Larresorok: EUSKERA/ERDERA. Baina erderak milaka daude munduan, eta euskera bat bakarra dago, edo dagoela nahi dugu. Edo erdera dioenean, gaztelania esan nahi dua? Mesedez, Gereñok esan dautan bezala, ez dezagun euskerarekin anti-erdera bat egin.

Huts xipi batzuk

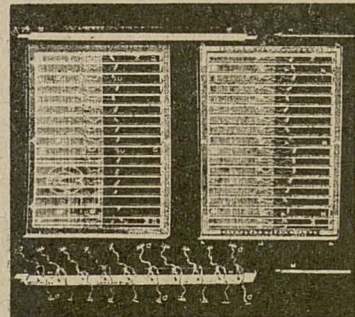
Gainerako hutsetatik (arinagoak baitira*) gaingiroki eta azalez aipatuko ditut hiru:

Inperatibo etorkizuna (ikus 138. orrialdean EGIZU/EGIKEZU) bizkaitartzat ematen du, eta Mogelen eta Añibarroren esenpluak dakazkigu bakarrik. Euskera batu eta orokarrerako aditz-denbora hau proposatzen du, eta haren gutizia* zilegitzat emateko da, baldin eta kontuan hartzen badugu lapurtarrez ere oso usantza haundikoa izan dela. Etxeberri Ziburukoak ugari ekartzen dauzkigu halako formak, eta Etxeberri Sarakoaren latin gramatikan ehundaka datoz, milaka ez bada.

Beste alde batetik ERITZI aditzaren konjugazioa gaizki dakar Larresorok: Honela baitio,* "deritzat" lehen pertsona datiboa dela; eta ez da horrela, adizki hori hirugarren datiboa eta lehen aktiboa baita.* Aditz horrek konjugazioaren joko guztia daduka aktiborako eta datiborako; baina pasiborako defektibo da, hirugarren pertsona plurala baizik ez baitu. Honela: NIK HIRI DERITZAAT (DERITZANAT), HARI DERITZAT, HIK NIRI DERIZTAK, DERIZTAN, HARI DERITZAK, DERITZAN, HARK NIRI DERIZT, HIRI DERIZK (DERIZNA), HARI DERITZA...

SUSTRAI BILA

larresoro

irakur sail

Desumoratzen nauen kapitalua

Beste kapitulu bat daduka Larresororen liburuak, ni, hasieran esan dudana bezala, desumoratzen nauena. Erdi-hasarre akaba dezadan neure kritika hau, baldin ENE/NEURE eta gainerako izan-orde pareen berezkuntza ukitzen* baldin badut. Berezkuntza hau, nahiz eta maiz plati-katu baldin bada, hizkuntzaren estudio reflexo batean ez da seinatu inoiz, eta ene eritzian txit balio haundikoa baita* (latoizkoak baldin badira ere, erideleek* bere joia aurkituei urte finezkoak balira bezala baiterizteza), guztiz laudatzekoa lizateke gure Larresoro, baldin bera izan balitz eridete honen kausantea; baina nola ez den, ez da hain laudatzekoa, bakarrik jende gehiagoren belarrietara hel-arazi duelako gramatika-erregela hau. Ez dut honekin esan nahi, indi-paboaren hegatz* bere burua hornitu nahi duen oilarra denik gure adiskidea; baina, beste kasu batzutan bezala, nondik hartua duen aipatu balu, ni ez nintzen izterbegitan muturtuko. Gainera NI/NEU eta gainerako pareen egiazko berezkuntzaz enteratuko zen. Dena dela, ba daki non nadukan.

ARESTIAR